

ЕКОНОМІКА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 336.764.1

Стельмащук А.М.,
д.е.н., професор, зав. кафедри обліку і аудиту
ПВНЗ Хмельницький економічний університет

АМОРТИЗАЦІЙНИЙ ФАКТОР У ВІДТВОРЕННІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Stelmashchuk A.M.,
dr.sc.(econ.), professor, head of department of accounting and auditing
PIHE "Khmelnytskyi Economical University"

DEPRECIATION FACTOR IN THE REPRODUCTION OF FIXED ASSETS OF PROCESSING ENTERPRISES OF AIC

Постановка проблеми. Амортизаційні відрахування займають провідне місце в структурі джерел фінансування відтворення основних засобів. Дослідження принципів, методів нарахування амортизаційних відрахувань є важливим як з точки зору формування грошових коштів для відтворення основних засобів, так і з точки зору регулювання швидкості руху капіталу, авансованого в ці засоби. Метод амортизації є одним з головних економічних важелів здійснення амортизаційної політики, який забезпечує відображення ступеня зносу засобів праці, дозволяє регулювати інвестиційні процеси, знизити податкове навантаження на підприємство. Вибір методу нарахування амортизаційних відрахувань впливає на формування операційного прибутку та на характер відтворювального процесу на підприємстві, тому він повинен передбачати вільний вибір суб'єктом господарювання методів нарахування амортизації залежно від поточних потреб в інвестиційних ресурсах, готовності підприємства до реалізації окремих інвестиційних рішень, направлених на оновлення функціонуючих основних засобів. Таким чином, правильний вибір методу нарахування амортизації дозволяє оптимізувати витрати на утримання основних засобів та мінімізувати амортизаційні відрахування в розрахунку на одиницю продукції (робіт, послуг) протягом строку служби засобу праці. Він є важливим фактором відтворення основних засобів переробних підприємств АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами амортизаційних відрахувань в свій час займалися такі вчені, як Баранов Д.А., Будавей В.Д., Воротилов Д.А., акцентуючи свою увагу на питаннях ефективності використання, пропорцій перерозподілу і напрямках використання коштів амортизаційного фонду. Питання функцій амортизації, методів нарахування амортизаційних відрахувань викликали до життя активізували необхідність підвищення ефективності процесу відтворення основних засобів.

Над проблемами амортизації у забезпеченні відтворення основних засобів підприємства працюють такі науковці, як О. Бандурка, Л. Василенко, Л. Гут, А. Загородній, М. Коробов, О. Оксеєнко, А. Поддєрьогін, Р. Скриньковський. Дослідженню окремих елементів амортизаційної політики, її ролі у процесі відтворення основних засобів присвячено праці вітчизняних економістів, зокрема В. Бакай, П. Житного, Т. Косової, М.Чумаченко. Їх праці віддзеркалюють питання сутності, порядку обліку амортизації, досліджують вплив застосування різних методів амортизації на кінцеві результати діяльності підприємства.

На сучасному етапі, зокрема в умовах фінансово-економічної кризи, доцільно активізувати увагу на відтворювальну й регулюючу, оскільки амортизація є важливим джерелом відтворення основних засобів підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ролі амортизаційних відрахувань у формуванні прибутку переробних підприємств АПК, у відтворенні та розвитку їх основного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі амортизаційної політики держави кожне підприємство розробляє та реалізує власну амортизаційну політику. Вона базується на встановлених державою принципах, методах і нормах амортизаційних відрахувань (термінах корисного використання).

Амортизаційна політика є складовою фінансової політики підприємства. Від виваженого вибору напрямків фінансової політики залежить результат функціонування підприємства. Амортизаційні відрахування в значній мірі впливають на отриманий прибуток. Величина прибутку буде змінюватися залежно від застосованих ставок амортизаційних відрахувань, які у свою чергу залежать від обраного методу нарахування амортизації. Кожне підприємство має можливість адаптації загальних державних принципів до конкретних умов господарювання. Таким чином, амортизаційна політика підприємства в тій чи іншій мірі відображає державну амортизаційну політику, що проводиться на різних етапах його економічного розвитку [3; 5; 7; 8; 10].

У класичному розумінні амортизація – це об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів у період їх функціонування у виробництві з метою відшкодування до моменту закінчення строку експлуатації. Амортизаційні відрахування є основним джерелом відтворення основних засобів. Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємствам надані широкі права щодо встановлення строків корисного використання окремих об'єктів основних засобів та методів нарахування амортизації, виходячи з умов їх використання. Від економічно обґрунтованого вибору цих фактів залежить і сума накопичених амортизаційних відрахувань, які підприємство має право використовувати для відтворення і поліпшення основних засобів в міру необхідності [1; 2; 6].

В таблиці 1 подана структурна характеристика існуючих методів нарахування суми амортизації основних засобів, висвітлена їх сутність, здійснена порівняльна оцінка.

Таблиця 1

Характеристика методів нарахування суми амортизації основних засобів

Сутність методу	Оцінка методу
1	2
1. Прямолінійний метод	
Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів $Аріч = АмВ / де$, $де, АмВ = ПВ - ЛВ$	Розмір амортизації залежить тільки від строку використання об'єкта ОЗ. Переваги: цей метод відрізняється легкістю розрахунку. вартість об'єкта ОЗ списується рівними частинами протягом усього строку його експлуатації. Недоліки: не враховується моральний знос об'єктів ОЗ та фактор підвищення витрат на ремонти у міру його експлуатації (особливо в останні роки використання об'єкта ОЗ)
2. Метод зменшення залишкової вартості	
Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість $Аріч = 3В (ПВ) \times На$, $де, На = (АмВ : Т) \times 2$	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Недоліки: передбачає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості, необхідної для розрахунку норми амортизації. Якщо ж ліквідаційна вартість дорівнює нулю, то складова $(ЛВ : ПВ) \times 1/Т$ також дорівнюватиме нулю. Отже, річна сума амортизації виявиться такою, що дорівнює первісній вартості
3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості	
Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта і подвоюється. Цей метод застосовується лише при нарахуванні амортизації до об'єктів основних засобів, що входять до груп 4 (машини та обладнання) та 5 (транспортні засоби) $Аріч = 3В (ПВ) \times На$	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Цей метод дає можливість протягом першої половини корисного строку використання основних засобів відшкодувати до 60 — 70 % їх вартості
4. Кумулятивний метод	
Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання $Аріч = АмВ \times k_i$, $де, k_i = Кр : Ср$	Приклад: Для об'єкта основних засобів з терміном служби 5 років кумулятивне число становитиме: $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$. Відповідно кумулятивний коефіцієнт кожного року експлуатації об'єкта складе:— у перший рік — $5/15$;— у другий рік — $4/15$;— у третій рік — $3/15$;— у четвертий рік — $2/15$;— у п'ятий рік — $1/15$. Переваги: 1. У перші роки, коли інтенсивність використання об'єкта ОЗ максимальна, амортизується більша частина його вартості. 2. У перші роки накопичуються грошові кошти для заміни об'єкта ОЗ, що амортизується. 3. Забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт амортизованих об'єктів ОЗ, що припадають на останні роки їх використання, без відповідного збільшення витрат виробництва (собівартості продукції) за рахунок того, що сума амортизації, яка нараховується, у ці роки зменшується. Недоліки: певна трудомісткість

продовження табл. 1

1	2
5. Виробничий метод	
<p>Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів</p> <p>$A_{міс} = O_{Пміс} \times H_a$, де, $H_a = A_{мв} : O_{Пзаг}$</p>	<p>Застосовується для нарахування амортизації об'єктів ОЗ, технічний стан яких залежить від кількості виробленої продукції.</p> <p>Переваги: цей метод дуже а раціональний. Зручно застосовувати при визначенні амортизації автотранспорту залежно від його пробігу, верстатів та будь-якого виробничого обладнання.</p> <p>Недоліки: застосування пов'язане з трудністю визначення виробітку окремих об'єктів ОЗ. Наразі не зовсім зрозуміло, як буде використовуватися цей метод у зв'язку із введенням обов'язкового мінімально допустимого строку амортизації ОЗ</p>

Умовні позначення:

- ОЗ — основні засоби;
- Аріч — річна сума амортизації;
- Амв — вартість, що амортизується;
- Аміс — місячна сума амортизації;
- Т — термін корисного використання об'єкта;
- Пв — первісна вартість;
- Лв — ліквідаційна вартість;
- Зв — залишкова вартість;
- На — норма амортизації;
- кі — кумулятивний коефіцієнт;
- Кр — кількість років, що залишилися до кінця терміну корисного використання об'єкта ОЗ;
- Ср — сума кількості років корисного використання об'єкта ОЗ;
- ОПміс — фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг);
- ОПзаг — загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта ОЗ.

Джерело: розробка автора на основі [3; 5; 7; 8].

При порівнянні методів нарахування амортизації на основні засоби переробних підприємств АПК встановлено, що з метою зближення бухгалтерського обліку з податковим найбільш доцільно використовувати лінійний метод, який є найпростішим за методикою розрахунку. Згідно з цим методом амортизаційна вартість об'єкта рівномірно списується (розподіляється) протягом терміну його служби. Метод заснований на тому припущенні, що амортизація залежить тільки від тривалості терміну служби. Сума амортизаційних відрахувань для кожного періоду розраховується шляхом ділення вартості, яка амортизується на кількість звітних періодів експлуатації об'єкта. Норма амортизації є постійною. Тобто, протягом встановлено терміну використання основних засобів амортизаційні відрахування однакові, накопичений знос збільшується рівномірно, залишкова вартість рівномірно зменшується, поки не досягне нуля.

Спосіб прискореного зменшення залишкової вартості передбачає розрахунок норми амортизації, виходячи зі строку корисного використання об'єкту і подальшого її подвоєння.

Новим для українських підприємств є метод зменшення залишкової вартості, що передбачає використання норми амортизації, обчисленої як різниці між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість.

При використанні кумулятивного методу річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується на кумулятивний коефіцієнт. Певні особливості має застосування цього методу нарахування амортизаційних відрахувань до основних засобів, які вже знаходяться певний період часу в експлуатації у разі зміни очікуваного способу отримання економічних вигод від їх використання.

Кумулятивний метод, як і метод прискореного зменшення, дозволяє більшу частину вартості основного засобу списати в перші роки його експлуатації і тим самим підприємство гарантує себе від збитків, пов'язаних з інфляцією і моральним зносом. При застосуванні кумулятивного методу, на відміну від методу прискореного зменшення залишкової вартості, відбувається більш плавне списання вартості і досягається повна амортизація по закінченню строку корисного використання.

Необхідно зазначити, що застосування зазначеного методу дозволяє за строк корисного використання погасити вартість об'єкта за мінусом ліквідаційної вартості, проте характерною особливістю зазначеного методу є значне збільшення сум амортизаційних відрахувань у перші роки функціонування основного засобу з активним зниженням в останні роки.

Таким чином, за інших однакових умов, чим менший строк корисного використання активу, тим більше навантаження у вигляді амортизаційних відрахувань буде здійснюватися в першій половині строку корисного використання активу на собівартість продукції.

Виробничий метод нарахування зносу (пропорційно обсягу виконаних робіт) здійснюється на основі первісної вартості основного засобу і обсягу випуску продукції у вартісному вираженні за весь нормативний період експлуатації об'єкта. Тобто, тут існує прямий зв'язок між щорічною сумою

амортизації і обсягом випуску продукції - накопичений знос збільшується щорічно в прямій залежності від обсягу випуску продукції. Залишкова вартість щорічно зменшується прямо пропорційно показником обсягу випуску продукції до тих пір, поки не досягне ліквідаційної вартості.

Слід відмітити, що метод нарахування зносу пропорційно обсягу виконаних робіт не дає уявлення про чітку тенденцію зміни амортизації внаслідок різних коливань величини амортизації з року в рік. Різка щорічна зміна суми амортизації відображається і на залишкової вартості.

Аналіз показує, що цей метод слід застосовувати в тому випадку, коли віддача об'єкта протягом терміну його корисної експлуатації може бути визначена з достатньою точністю. Таким чином, позитивними якостями методу нарахування амортизації основних засобів пропорційно обсягу продукції (робіт) є надані їм можливості погодити ступінь експлуатації основних засобів з процесом перенесення їх вартості на продукцію і включити амортизацію основних засобів прямим шляхом до собівартості тих видів продукції, з виробництвом яких пов'язане використання цих коштів [4; 9].

Порівняльний аналіз динаміки сум амортизаційних відрахувань, нарахованих вищерозглянутими методами, дає підстави стверджувати, що найбільший вплив на зростання собівартості продукції у перші роки служби основних засобів може спричинити застосування методу зменшення залишкової вартості та прискореного зменшення залишкової вартості.

Порівняльний аналіз способів нарахування амортизації показує, що найбільш економічно обґрунтованим (але не завжди можливим і не завжди більш вигідним) є спосіб нарахування пропорційно обсягу продукції. Якщо, згідно з розрахунками, підприємству економічно вигідно як можна швидше списати балансову вартість обладнання, до його послуг спосіб списання за сумою чисел років корисного використання. Проте, кінцевий вибір того чи іншого способу нарахування амортизації по окремих об'єктах і групах основних засобів знаходиться в компетенції керівника та головного бухгалтера підприємства, які повинні враховувати можливість і доцільність використання того чи іншого способу по відношенню до конкретних об'єктів основних засобів [9].

З точки зору формування прибутку переробних підприємств АПК, застосування методів амортизації, які передбачають нерівномірний розподіл нарахованих сум амортизаційних відрахувань за роками служби, доцільне в тому випадку, коли собівартість продукції, яка зростає у першій половині строку служби основного засобу за рахунок амортизаційних відрахувань, не перевищує реалізаційних цін на неї. За таких умов виробництво повинно бути прибутковим. У протилежному випадку продукція стає неконкурентоспроможною за ціновим фактором, спостерігається погіршення даних бухгалтерської звітності, хоча фактичного витрачання додаткових коштів не відбувається.

В офіційних нормативних і наукових джерелах визначення амортизації трактується як систематичний розподіл вартості необоротних активів, яка амортизується протягом строку їх корисного використання, що ґрунтується на виділенні її головних функцій - відтворювальної й регулюючої. У господарській практиці дія розглянутих функцій амортизації взаємопов'язана.

Відтворювальна функція визначається закономірностями процесу відтворення основних засобів. Згідно з теорією відтворення, амортизаційні відрахування мають реноваційне призначення, тобто призначені для простого відтворення - відшкодування зносу основних засобів підприємства. Реалізація цієї функції здійснюється шляхом управління процесом нарахування і використання амортизаційних відрахувань, як важливого джерела фінансування придбання засобів праці, капітального будівництва, реконструкції, технічного переозброєння [4; 6].

Амортизаційна політика є складовою економічної політики держави і в значній мірі визначає темпи й пропорції економічного зростання. Тому об'єктивно є необхідність державного регулювання основних напрямів амортизаційної політики з метою активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Узагальнення досвіду високо розвинутих країн дає підстави стверджувати, що в умовах економічної кризи, яка характерна для економіки України, держава повинна активно втручатися в економічні процеси для створення раціональної структури економіки, передусім завдяки активізації технічного оновлення виробництва, впровадження інновацій. До тих пір, поки українські підприємства не будуть поставлені в умови (потреба в постійному розвитку виробництва, підтримання позицій на світовому ринку, стимулюючий характер системи оподаткування) необхідності об'єктивної оцінки строку корисної служби належних їм основних засобів, на державному рівні слід встановлювати строки корисного використання основних засобів з можливістю їх коригування в певних межах на рівні підприємств.

Практика переробних підприємств АПК показує, що в умовах високих темпів інфляції, роль держави у створенні економічних умов для запровадження раціональних рівнів споживання, відшкодування та оновлення основних засобів помітно звужена. У результаті цього значно поширилося використання підприємствами реноваційних ресурсів, зокрема амортизації, на фінансування поточних виробничих потреб.

Амортизаційна політика тісно пов'язана з оподаткуванням підприємств, оскільки вона впливає на формування суми податку на прибуток та опосередковано - податку на додану вартість. Таким чином, проявляється регулююча функція амортизації, завдяки якій прискорюються чи уповільнюються темпи формування грошових потоків підприємства, які в подальшому можуть бути спрямовані на відтворення основних засобів.

Регулююча функція амортизації, яка набула свого розвитку в останні роки завдяки застосуванню методів непрямого економічного впливу, поступово замінює розподільчу функцію. В результаті цього відбувається відповідна зміна відносин. Якщо в основі розподільчої функції лежить регулювання пропорцій амортизаційного фонду шляхом вилучення частки амортизаційних відрахувань підприємств та централізації їх у відомчих та загальнодержавному фондах, то дія регулюючої функції ґрунтується на широкому використанні економічних категорій, взаємодія яких і становить механізм регулюючої функції амортизації. Реалізація регулюючої функції амортизації дозволяє створити підґрунтя для податкового маневру, тобто активізувати процес інвестування підприємства.

Ураховуючи важливе значення необхідності реалізації відтворювальної та регулюючої функції амортизації, наведене трактування її економічної й податкової ролі і наголошено на необхідності розмежування практики нарахування амортизаційних відрахувань відповідно до функціональних ролей. Реалізація цього положення закріплює розмежування нарахування економічної й податкової амортизації, яке фактично здійснене у результаті прийняття П(С)БО 7 "Основні засоби".

П(С)БО 7 регулює нарахування амортизаційних відрахувань лише для визначення фактичних витрат підприємства (тобто економічна амортизація), тоді як при визначенні розміру оподаткованого прибутку, нарахування амортизаційних відрахувань (податкова амортизація) здійснюється згідно ст. 8 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств".

Важливим моментом у формуванні амортизаційної політики переробних підприємств АПК є встановлення строків корисного використання основних засобів. У П(С)БО 7 надано право підприємствам самостійно визначати строк корисного використання активу, як очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи використовуватимуться підприємством, або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Економічне обґрунтування строків використання має безпосередній вплив на інтенсивність оновлення основних засобів і темпи розвитку як окремих галузей, так і економіки країни в цілому. Скорочення строку використання активів дозволяє знизити розмір прибутку, а отже, і податків з нього, забезпечує активізацію відтворювальної політики. Подовження строку, навпаки, знижує інвестиційні ресурси підприємств.

П(С)БО 7 запроваджено методи нарахування амортизаційних відрахувань, при застосуванні яких річна норма амортизації розраховується на основі строку корисного використання. Крім того, при застосуванні кумулятивного методу річна норма амортизації по роках служби не є сталою величиною. Таким чином, достатнім важелем для регулювання рівня норм економічної амортизації буде встановлення нормативних строків використання основних засобів та діапазонів їх припустимих відхилень.

З введенням П(С)БО 7 в Україні запроваджено нарахування двох сум амортизації: як реальної величини, що нараховується відповідно до об'єктивного ходу протікання економічних процесів (регулюється П(С)БО 7), та податкової амортизації (регулюється ст. 8 Закону [6]). Нарухування двох сум амортизації практикується в багатьох розвинутих країнах Заходу. Зокрема, у Франції виділяють фіскальну і економічну амортизацію, в США поряд з лінійним і прискореними методами для цілей оподаткування використовується "Система прискореного відновлення вартості" (ACRS), що передбачає розподіл основних засобів відповідно до тривалості відновлення вартості на 6 груп, в яких коливання строку служби не перевищує 6 років. Зокрема, сільськогосподарські будівлі, плодові насадження та виноградники віднесено до групи з 10 річним погашенням вартості, до складу якої належать основні засоби зі строком служби більше 16, але менше 20 років [1;2;6]. В основу нарахування двох сум амортизації покладено створення обмежених часових відмінностей обчислення оподаткованого прибутку і прибутку, що відображається у фінансовій звітності завдяки перевищенню сум податкової амортизації над сумами амортизації, розрахованими будь-яким іншим з дозволених методів.

Стимулювати оновлення та найбільш повне використання нарахованих амортизаційних відрахувань на відтворення основних засобів повинна податкова політика, шляхом запровадження системи інвестиційних податкових знижок.

Зростання частки амортизаційних відрахувань в структурі джерел фінансування капітальних вкладень відбувається в результаті скорочення інших джерел. Тому інтенсивність реального відтворення основних засобів залишається досить низькою. Підвищення ролі амортизаційних відрахувань, як джерела відтворення основних засобів, пов'язане, перш за все, з вирішенням питань стабілізації фінансово-економічної ситуації у країні.

Дослідження амортизаційної політики в Україні свідчить про необхідність подальшого удосконалення системи амортизації для налагодження нормального процесу відтворення основних засобів [3; 5; 7].

Серед першочергових завдань, вирішення яких відіграє важливу роль в активізації процесу відтворення основних засобів слід виділити:

- класифікація основного капіталу та встановлення інтервальних строків корисного використання для нарахування економічної амортизації з тим, щоб підприємства могли врахувати специфічні особливості використання наявних основних засобів;

- розробка на законодавчому рівні рекомендацій щодо вибору методів нарахування економічної амортизації стосовно окремих видів основних засобів;
- розширення використання важелів податкової амортизації для активізації інвестиційної діяльності на основі впровадження механізму надання інвестиційних податкових знижок;
- розробка методичних підходів до реалізації системи прискореної амортизації в рамках економічної та податкової амортизації.

Таким чином, амортизаційна політика переробних підприємств АПК – це управління процесом відтворення основного капіталу, направлене на підвищення технічного рівня виробництва, запобігання надмірному зносу його активної частини, вдосконалення видової, технологічної і вікової структури основного обсягу випуску продукції, підвищення продуктивності праці і зниження собівартості продукції, максимізацію прибутку та активізацію інвестиційної діяльності підприємств.

Висновки з даного дослідження. Амортизація – це об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів у період їх функціонування у виробництві з метою відшкодування до моменту закінчення строку експлуатації.

При порівнянні методів нарахування амортизації на основні засоби переробних підприємств АПК встановлено, що з метою зближення бухгалтерського обліку з податковим найбільш доцільно використовувати лінійний метод, який є найпростішим за методикою розрахунку. Найбільш економічно обґрунтованим є спосіб нарахування амортизації пропорційно обсягу продукції. Застосування методів амортизації, які передбачають нерівномірний розподіл нарахованих сум амортизаційних відрахувань за роками служби, доцільне в тому випадку, коли собівартість продукції, яка зростає у першій половині строку служби основного засобу за рахунок амортизаційних відрахувань, не перевищує реалізаційних цін на неї.

Установлено, що амортизаційна політика є важливим регулятивним чинником кінцевих фінансових результатів господарської діяльності переробних підприємств, відповідно має вплив на відтворення і розвиток їх основних засобів. Об'єктивною є необхідність державного регулювання основних напрямів амортизаційної політики з метою активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, технічного оновлення виробництва, впровадження інновацій.

Визначення раціональних розмірів амортизаційних відрахувань дає можливість ефективно управляти витратами і фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси для відтворення необоротних активів. Обґрунтована амортизаційна політика на підприємстві є позитивним фактором впливу на розмір оподатковуваного прибутку та величину чистого прибутку, що залишається в розпорядженні суб'єкта господарювання для відтворення основних засобів.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92 / Україна. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Податковий Кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI / Україна. Президент України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Бакай В.Й. Методи формування амортизаційної політики на підприємстві / В.Й. Бакай // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2009. – № 5, Т. 2(141). – С. 97-100.
4. Бондаренко О. Сучасні напрямки відтворення основних засобів/ О.Бондаренко // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2005, вип. 15. – С. 120-127.
5. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика та основні напрямки підвищення її ефективності в Україні : автореф. дис. канд. наук : спец. 08.00.01 / Н.О. Дугієнко. – К, 2007. – 20 с.
6. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посібник / І.В. Жолнер. – К. : ЦУЛ, 2012. – 368 с.
7. Зябченкова Г.В. Амортизаційна політика підприємств / Г.В. Зябченкова // Економіка підприємництва. – 2008. – № 1. – С. 99-104.
8. Косова Т.Д. Амортизація як інвестиційний ресурс підприємства / Т.Д. Косова // Економіка підприємства. – 2003. – № 9. – С. 157-166.
9. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посібник / Т.Д. Костенко– [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
10. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства / М. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 11. – С. 3-7.

References

1. The provisions (standard) of accounting 7 "Fixed Assets", the order of the Ministry Finance of Ukraine from 27.04.2000, no. 92, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. The Tax Code of Ukraine from 02.12.2010, no. 2755-VI, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Bakai, V.Yu. (2009), "Methods of forming depreciation policies at enterprise", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 5, Vol. 2(141), pp. 97-100.

4. Bondarenko, O. (2005), "Modern trends of reproduction of fixed assets", *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, issue 15, pp. 120-127.
5. Duhienko, N.O. (2007), "The amortization policy and main directions of improving of her efficiency in Ukraine", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.01, Kyiv, Ukraine, 20 p.
6. Zholner, I.V. (2012), *Finansovyi oblik za mizhnarodnymi ta natsionalnymi standartamy* [Financial accounting for international and national standards], tutorial, TsUL, Kyiv, Ukraine, 368 p.
7. Ziabchenkova, H.V. (2008), "The amortization policy of enterprises", *Ekonomika pidpriemnytstva*, no. 1, pp. 99-104.
8. Kosova, T.D. (2003), "Amortization as investment resource of enterprises", *Ekonomika pidpriemstva*, no. 9, pp. 157-166.
9. Kostenko, T.D. (2007), *Ekonomichnyi analiz i diahnozyka stanu suchasnoho pidpriemstva* [Economic analysis and diagnostics of modern enterprise], tutorial, Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 400 p.
10. Chumachenko, M. (2012), "Once again on depreciation as an important source of investment activity enterprises", *Bukhhalterskyi oblik i audit*, no. 11, pp. 3-7.

УДК 331.08

Ведерніков М.Д.,
д.е.н., професор, завідуючий кафедрою управління
персоналом та економіки праці
Хмельницький національний технологічний університет
Ларичева Г.В.,
старший викладач кафедри управління
персоналом та економіки праці
Донецький національний університет (м. Вінниця)

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ВИМУШЕНОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

Vedernikov M.D.,
dr.sc.(econ.), professor, head of the department of
human resource management and economy of work
Khmelnytsky national university
Larycheva H.V.,
senior lecturer, department of personnel
management and labour economics
Donetsk national university (Vinnytsia)

METHODS OF THE PERSONNEL TRAINING ORGANIZATION IN THE CONDITIONS OF THE ENTERPRISES FIXED ASSETS COMPELLED MOVEMENT

Постановка проблеми. Протягом останнього року українське суспільство та економіка опинились у вкрай складних та важко контрольованих умовах. Довготривалий політично-суспільний конфлікт, що охопив східні області України, призвів до нестабільної ситуації та поставив на межу виживання велику кількість підприємств та виробництв Донецької і Луганської областей усіх форм власності. Ті виробництва, які мали можливість перенести свої основні засоби на безпечну територію, стикнулись із складними труднощами та проблемами, керівництву довелось майже заново розпочинати виробничу діяльність, шукати шляхи кризового фінансування і т.д. Оскільки не всі робітники мали змогу переїхати разом із підприємствами, на яких працювали, гостро постало питання швидкого пристосування персоналу до нових умов, організації віддаленого навчання та перенавчання працівників, передачі попереднього досвіду, адаптації, організації дистанційного накопичення знань. Таким чином, обрана тема представляється актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації навчання персоналу досить часто постають темою досліджень вітчизняних і закордонних економістів з управління персоналом, зокрема в роботах Верхогляд О., Вовк Ю., Згуровського М., Магури М., Петрова А., Колота А., Лутай Л., Калініної С., Глинкіної Н., Кравцова С., Криворотько О., Кримої М., Левченко О., Михайлюк А., Шаульської Л. розглядається застосування сучасних методів і напрямків професійного навчання на підприємстві, обґрунтований їх вибір та економічна ефективність. Однак усі попередні дослідження проводились стосовно ситуацій звичайного, запланованого розвитку підприємств, а отже